

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.
Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Kézdivásárhely, 1903. október 15.

Csütörtök.

XXII. évfolyam 83. szám.

Felélős szerkesztő: Vajna Károly.

Kiadó laptulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

Előfizetési árak:
Egész évre 10 korona Félévre 5 korona.
Negyedévre 2 korona 50 fillér.
Egyes szám ára 10 fillér.

A lap szellemi részét illető közlemények, Vajna Károly szerkesztőhöz, az előfizetési és hirdetési pénzek Ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájába küldendők.

Hirdetmények díja:
4 hasábos petítorért, vagy annak helyéért 10 fillér.
Hivatalos és árverési hirdetések külön díjtétel szerint.
Nyílttér sora 30 fillér.
A hirdetések és nyíltterek díja előre fizetendő.

Két határozat.

Háromszékvármegye köztörvényhatósági bizottsága kedden tartott rendes közgyűlésében két rendkívül fontos és mindegyik felett egyszerűen napirendre térni nem lehet. Egyfelől a haza megszentelt földjének erős szeretete, másfelől a székely nép érdekeinek szem előtt tartása képezte mindkét határozat rendíthetetlen alapját s hazafias, böles megnyugvással kell tudomásul vennie azt vármegyénk minden polgárának, mert mindkettő higgadt, komoly megfontolás eredménye.

Az egyik hazafias határozat az, melynek értelmében a vármegye törvényhatósági közgyűlése újból és most már másodízben határozott állást foglalt el a mai nehéz politikai helyzetet oly nagy mértékben uraló nemzeti követelések mellett.

Megelőzőleg a július havában tartott rendkívüli közgyűlésben egyik vármegyei átiratával kapcsolatosan ugyanis kimondta volt a vármegye közgyűlése, hogy a nemzeti jogok érvényesítése érdekében feliratot intéz a parlamenthez és kormányhoz.

Most egyik vármegyei törvényhatósági bizottsági tag újból indítványt adott be a nemzeti követelések mellett való állás foglaltatás érdekében, megtoldva azt két újabb javaslattal. Ezek egyike a kormánynak vád alá helyezését célozta a miatt, hogy a hadügyminiszter a harmadéves katonákat további szolgálatra benntartotta; a másika annak kimondását indítványozta, hogy a vármegye tiltsa meg a községeknek a lakosok önkéntes adófizetéseinek elfogadását.

A vármegye közgyűlése Dr. Székely György, Bárány Szentkereszt Béla s még mások felszólalása után általános és lelkes egyértelműséggel nyilatkozott meg a nemzeti követelések újabb hangoztatása s felirati kérése mellett, de viszont egyértelműleg nyilatkozott az önkéntes adófizetés elfogadását célzó indítvány ellen, úgy, hogy maga az indítványtevő vontatott vissza ezen a kormány vád alá helyezésére vonatkozó indítványait.

A törvényhatósági közgyűlés tagjainak politikai érettsége, hazafias bölcsesége, és a székely nép iránti lelkes szeretete nyilvánult meg tehát úgy a nemzeti követelések újabb kérvényezése, mint az adófizetés kérdésében. E lap múlt számában részletesen ki voltak fejtve az önkéntes adófizetés elfogadása megtiltásával járó kellemetlen következmények. A kiismeri

a székely népnek mindenütt s így különösen megyénkben szomorú gazdasági helyzetét, az előtt fölösleges újabban is fejtegetni, hogy a hátrálékban maradt s így felgyűlt adók felhajtása az ex-lex megszűnése után mily bajokba sodorta volna a szegény székely népet skellemtelenségekbe a felhajtással foglalkozó közigazgatási tisztviselőket falukban s városban egyaránt.

S mivel a határozatokat politikai pártkülömbőség nélkül, egyhangulag alkották meg a közgyűlés tagjai, annál nagyobb elismerés illeti érte annak alkotóit s annál értékeesebb, becsesebb a két határozat.

A válság.

A hétfőre várt döntés a politikai válságban még máig sem következett be. A király hétfőn Gróf Tisza Istvánt, Gróf Andrássy Gyulát és Perczel Dezsőt kihallgatáson fogadta, melyek egyike sem végződött megbízgatással.

Tisza István gróf és Perczel Dezső hétfőn este 9 órakor Budapestre vissza érkeztek és a pályaudvarról egyenesen a szabadelvűpártba hajtatnak, ahol nagyon kevesen voltak már jelen és éppen a lámpákat akarták eloltgatni.

Tisza István kijelentette a pártban, hogy semmi nemű politikai közlést nem tehet, de annyit kijelenthet, hogy döntés ma még nem történt és így az ő megbízgatásáról szóló hírek legalább is koraiak.

Epp így Perczel Dezső is kijelentette, hogy az ő személyéhez fűzött kombinációk sem felelnek meg a valóságnak, mivel is csupán információk megadására hivatott meg kihallgatásra.

A keddi nap jelentős politikai eseménye, hogy ő Felsőke magához rendelte akkorra Khuen-Héderváryt és Lukács Lászlót, bár ez utóbbit újból kijelentette, hogy megbízást semmi körülmények között nem vállal.

Szabadelvű képviselői körökben ebben azt következtetik, hogy gróf Andrássynak sikerült a királyt rábírní arra, hogy békés uton történjék meg a kibontakozás.

A nemzetiségiek dolgoznak. Érdekes, de megdöbbentő hírt kapunk Nagyszebenből. Arról van szó, hogy Bécsből kiindulva, Nagyszeben főfészke lett a román bujtoztatásoknak. A román vezető férfiak: a pópák és a tanítók már meg is indították az akciót! „Legyen készen minden oláh, harez lesz a magyarok ellen.”

S folyik a titkos aknamunka, csak úgy mint 1848-ban, az államalkotó és államfentartó magyarság ellen. A románok készülődnek. Akciójuk messze kiterjed a haza határain túl is, Romániába, mely-lyel most élénk összeköttetés áll fenn és ahonnan szitják ellenünk a harezot. Bécs és Bukarest: e két főlekezik össze a mi megromlásunkra és középpontján ott áll Nagyszeben, mint a hol összefutnak a bujtoztatás, a hazaárulás szálai. Legyünk résen mindenütt. Ezeknek a sötétségben bujkáló és dolgozó hazaárulóknak, a legnagyobb réműk a világosság. A sajtó lehet csak az a fény, mely bevilágít az aknáknak rejtekeibe. Hazafias kötelessége mindenkinek, hogy segítsen lerántani a leplet a hazaárulók munkájáról.

A „Háromszékvármegyei Tanítótestület” közgyűléséből.

A „Háromszékvármegyei Tanítótestület” az 1902. és 1903. évekről beszámoló közgyűlését okt. 12. és 13-ik napján Uzonban tartotta meg nagy érdeklődés, majdnem 300 tanító jelenlétében. A közgyűlést M. Székely János elnök a következő eszmegazdag beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt Közgyűlés!

A közös célra való törekvés tudatával, a komoly munkásságra való hivatás gondolatával, a kartársi együttérzés melegével, a viszontlátás örömeivel s az igaz barátság őszinteségével üdvözlöm önöket, kartársaimat, a Háromszékvármegyei Tanítótestület tagjait.

A tisztelet és öröm érzésével köszöntöm tanítótestületünk jelen levő tiszteletbeli tagjait: Ujvárossy József, kir. tanácsos urat és Csánki Gyula tanfelügyelő urat, vármegyénk népoctatásügyének vezérét.

Köszöntöm e nagy község érdemes képviselőtestületét, előljáróságát, szóval összes lakosságát, hogy bennünket vendégszeretettelkel elhalmozni sziveskedtek, köszöntöm végre az érdeklődés folytán megjelent tisztelt közönséget. Legyenek mindnyájuk üdvözlölve!

Tisztelt Közgyűlés!

Komoly meghatottság vesz rajtam erőt e pillanatban, midőn nekem is hirdetnem kell a gyászese-tet, hogy vármegyénknek 26 évig böles kormányzója, tapintatos vezére, államférfiai előrelátás és mély gondolkodással megáldott főispánja, tanítótestületünknek diszelnöke, pártfogója, jóakarója, barátja: Hatolykai Pótsa József v. b. t. t. es. és kir. kamarás ur ő Nagyméltóságra f. évi jul. hó 9-én földi otthonát föleserelte az égi hazával. Ma is vérzik szívünk a fájdalomtól, ma is sajog a seb, amelyet elköltözése a jók lelkében hátrahagyott. Vajjon lesz-e, aki a nagy őr betöltse... nem kutatom. Vajjon lesz-e, aki a népoctatásügynek oly fontosságot tulajdonítson, aki a magasból leszállva, munkatársainak nevezze és tartsa a tanítókat... nem fürkészem; de érzem, de hirdetem, hogy e vármegye, hogy a Székelység, hogy édes hazánk az ő halálával sokat, sokat, nagyon sokat veszített, de a mi veszteségünk csaknem kipótolható. Nem vagyok hivatva érdemeit méltatni, azt már e közgyűlés folyamán megteszi testületünk egyik alelnöke s kitörölhetetlen avari betűkkel fogja Háromszékvármegye történetébe vénsi Clio, de nagyjaink halálán keseregni, érző szívvel bírok. Fáj, hogy ismét ajkunkra kell vonnunk a költő ama bánatos felsohajtását: „Hullnak, hullnak, egyre hullnak Színe, java a magyarnak.” Legyen emléke áldott s ne jöjjön körülmény, ne jöjjön idő soha, hogy szívzeinkben emelt emlékoszlopát valami ledöntse. Des ezt indítványozom, hirdesse az ő tanúgyzeretét, a mi hálát, a minket ért csapást s szívünk őszinte részvétét a mai ülés könyvének első pontja is.

Kegyeletünk második szava legyen néhai Kiss Jenő, és Molnár Rafael, Szász Mihály né sz. Nagy Adél és Bibó László kartársaink emlékének szentelve, akiket a sors kímélhetetlen keze szintén kiszakított körünkől. Hivatásos tanítók, munkás kartársak, jó barátok, tevékeny, buzgó tagjai voltak a testületnek, legyen emlékükhöz áldott s fájdalomunkat és részvétünket hirdesse mai jegyzőkönyvünk az idők végéig!

Tisztelt Közgyűlés! Az alapszabályaink módosítását meghagyó min. rendelet ritkábbá teszi összejövetelünket, két évenként rendeli a közgyűlések

megtartását. Igen hálás lenne tehát a kedvező alkalmat megragadva, a mai közgyűlésen elnékedni sok felszínen levő kérdéssről, nevezetesen, hogy a jelzett miniszteri rendelet a tanítótestületi élet fejlődésére, az ünbulozás és tevékenység emelésére, a testületi szellem és élénkség fokozására, vagy az eddigi pezsgő élet lanyhítására, lazítására van-e döntő hatással?

Érdekes volna megvitatni, hogy tanítótestületünk minden águ és irányu határozatát, megállapításait, módszertani és nevelési elveit, a helyes foglalkozás és iskolai rendtartás érdekében megvitatott, elfogadott, jónak ítélt eszközöket eljárás módokat miképpen lehetne egyöntetűvé, minden iskolára s az összes tagokra kötelezővé és az ügyre az eddiginél gyümölcsözőbbé tenni?

Hogy lehetne a tagokat a testületi élet és munkásság körébe és a gyűlések tárgyainak beható megvitatásába az eddiginél is nagyobb mértékben bevonni?

Mit lehetne és kellene tennünk, hogy a mindnyájunk közkinését képező Eötvös-alap jobban virágozzék s gyümölcsözőbbé váljék a hazai tanítóságra?

Nem volna-e helyes vármegyénk tanítóinak gyermekei számára valamelyik középiskolával kapcsolatosan internátust szervezni és segélygyesületünk tőkéjét a temetkezési alap kivételével e célra felhasználni?

Sok mindenről lehetne elmélkedni s ha én ezekre most csak rámutatok, de fejtegetésükbe nem bocsátkozom: annak az oka, hogy egy még közelebb fekvő ügyre akarom terelni a közfigyelmet s ez: a mai magyar nyelv-tanítás reformja. Szívemhez forrot e dolog s azért még a tanítótestületünk életében előfordult főbb történeti események felsorolását is mellőzöm annál inkább, mivel a titkár ezekkel bővebben foglalkozik s így én a tiszt. Közgyűlés engedelmeivel a jelzett ügygel foglalkozom.

Tisztelt Közgyűlés!

Mindnyájunknak, akiket a Gondviselés a tanítói pályára vezetett, ha hivatásunknak a szó valódi értelmében meg akarunk felelni, az a kötelességünk, hogy az iskolai év végén adjunk számot magunknak, vizsgáljuk meg eljárásunkat, hogy kötelességeinket mily lelkiismeretességgel végeztük, a cél szem előtt tartásával felhasználtunk-e minden alkalmat és módot, hogy legjobb akarunk, tehetségünk és tudásunk szerint tanítsuk, oktassuk, neveljük a reánk bízott gyermekeket a szülők legdrágább kincseit, a haza reményeit. Törekedtünk-e a módszertani eljárások közül a legkifejezettebbet, a legmegfelelőbbet eljáratni? Figyelemmel kísértük-e a didaktika vívmányait, az e téren történt haladást? Összehasonlítottuk-e a központiintézetből hozott elméleti tudásunkat a gyakorlati kivethetőséggel? De e vizsgálódásunknál csak a tiszt. lelkiismeret szavára hallgassunk s ne vakítson el a húság, ne szédítsen el a laikusok esetleges elismerő nyilatkozata s ne higgyük, hogy a központiintézet elvégzése s az oklevél megszerzése egyértelmű a tökéletességgel s a tanítói tudás minden feltételével. Ily számadás mindig előre viszen a tökéletesedés lajtorját, megóv az elmaradottságtól s önértéket, tanítói öntudatunkat nemes értelemben fokozza. Számadást minden pályán élő embernek kell év végén csinálni; a mérleg csak így készíthető el. Nekünk is kell, minden tanítónak kell. De a visszatekintés olykor-olykor nagyobb időközökre is szükséges, én éppen ezt akarom tenni. Törekvésem az, hogy a magyar nyelvoktatás igazi útjára lépünk, e tárgy valóban helyes módszerét megállapítsuk.

Az én tanítói életem egyidejű az 1868. év 38. t.-cz. megalkotásával; 35 éves multra szól az én vizsgálódásom. Ezuttal nem az extensiv utat haladást vizsgálom, ebben az irányban sok történet, habár több is történhetett volna. Az intensív haladás is elismerésre méltó, de a vizsgálódó szem mégis lát hiányokat. Az egyes tárgyakban követett módszertani eljárás s maga a tanításterv is sok tekintetben kihívja az igazságos és egészséges bírálatot.

Részletesen ezuttal nyelv-tanításunkról szólnak. Nem először teszem s talán nem is utoljára. Nyelv-tanítunk, grammatizálunk, eleméztetünk vég nélkül s a különböző mondatok fajai és alfajainak ismertetése s az ide vonatkozó szabályok betanításával pazaroljuk a drága időt; holott az élő nyelv tanítása, a szabatos beszéd elsajátítása, a helyesírás megszokása s gondolatainknak értelmes és szabatos kifejezése volna a cél. Aztán miből állunk ki, látjuk, hogy a népiszkolát végzett tanuló oly hi-

básan ír edes anyanyelvén, hogy aki látja, megütözik rajta. Hogy a baj mily általános, hogy a mai nyelv-tanítás rendszere nem üti a mértéket: bizonyítéka azon körülmény is, hogy a polg. iskola s a gimnázium 6 osztályát végzett tanulók is sűrűn ejtnek helyesírási hibákat. Hogy irjanak tehát helyesen a népiszkolát végzett tanulók? Nem akarok sérteni, de bizony még talán mi magunk sem fordítunk elég gondot a helyesírásnak a szószólhasogatásig hibátlan voltára. Minden embernek, aki magára valamit ad, tudnia kell magyarul helyesen írni, mert az embernek helyesírását műveltsége fokmérőjének tekintik. De a ki saját maga kedvteliséggel, önértéssel nem foglalkozik a helyesírással, arra nézve ennek tanítása is csaknem robot munka.

Nyelv-tanításunk módszere alig változott valamit az utóbbi 35 év alatt, s ezen sajnos körülményben óriás nagy része van a célszerűtlen tantervnek. Az én tapasztalatomon alapuló véleményem szerint radikálisan kellene eljárni, t. i. ne nyelv-tan, hanem nyelvet tanítsunk. Hogy mit értek ezen, elmondom.

Először is nyelvtani kézikönyvet az elemi népiszkolai tanulóknak adni nem volna szabad. Az olvasókönyv s a fekete tábla, nő meg a szövegtől oktatás teljesen pótolná. A tanítástervnek oly módosítása volna a cél érdekében szükséges, hogy a nyelv-tanítás helyébe a nyelvoktatás lépjen s nyelvtani rész minden grammatizálás nélkül csak az legyen, ami a helyesírás szempontjából kikerülhetetlen. Így a III. osztály tanítás anyaga az a esélyesség lenne, amit most a II. osztályban kell elvégezni. A IV. osztályban csak az egyszerű bővített mondat, ige és névragozás, szóképzés és a beszéd-részek megismertetése anélkül, hogy a különféle képzők, határozók, személyragok stb. mélyebb taglalásába bocsátkoznánk, anélkül, hogy a folytonos elemzéssel, grammatizálással a gyermeket edes anyanyelve megszerzésétől elidegenítsük. Borzasztó unalmas, gyötör, elkedvetlenítő tanító és tanulóra nézve a mostani nyelv-tanítás. Ha száz iskolában fordulunk meg, 100 vizsgálatot hallgatunk meg, mindenikben a tanító ama kérdésére: mondj egy mondatot, hallják az ékes feleletet: „A kutya ugat”, vagy „A tábla fekete.” Halljuk, hogy mi az alany, mi az állítmány, mi a főnév, mi az ige? stb. „Fáj a szívem és sir a lelkem, ha látom, hogy az a esőpnyit drága teremtese az Istennek, az a beszélni is alig tudó elemi osztályos tanuló nyelvtani szabályokkal mérgezi a lelkét, hogy meggyűlöljön abban a zsenge korban azt, amit imádni kell minden jó magyarnak; edes anyját, anyanyelvét” — mondja egy tanár (Mayer János). Az összetett mondatokról csak annyiban legyen a IV. osztályban szó, hogy ha több mondatot összekötünk: előáll az összetett mondat, s azon szót, amely összeköti, kötőszónak hívjuk. Elválasztásukra vesszük használnunk. Bár a népiszkola nem előkészítő, hanem önértéző intézet, mégis ennyit a felsőbb intézetekre való tekintetből a szülők érdekében meg kell tennünk, de tovább menni, az összetett mondatok különféle fajait a tanulókat vég nélkül kizozni: merőben felesleges. Az elemi iskola V. VI. osztályában nyelv-tanításnak hite se legyen. Amint mondtam s amint az természetes is, nyelvoktatásunk célja a helyes beszéd, a helyesírás megszokása, elsajátítása s a tanuló részéről a gondolatok szabatos kifejezése, a hallottak, látottak és olvasottak megértése s kellő reprodukálása; amit a szó- és írásbeli fogalmazás tervszerű és fokozatos alkalmazásával s gondos javításával lehet elérni. Minden eljárásunknak e cél szolgálatában kell állania. Éppen azért a fogalmazásnak már a II. osztályban meg kell kezdődnie, de csak a beszédbeli fogalmazásnak, amelyre a beszéd- és ért. gyakorlatok s egyes kis mesék és elbeszélések igen alkalmasan és célszerűen felhasználhatók. A II. osztályban mostani tanításanyagából a helyesírásra vonatkozó rész s az ezzel kapcsolatos tudnivalók az olvasókönyv s megfelelő feladatok alapján megtanítandók.

Mielőtt tovább mennék, már most hangsúlyozom, hogy a helyesírás megszokása céljából, a tanítótestületünk 1901. évi közgyűlésében elfogadott „Utmutatás a magyar helyesírás gyakorlati tanításához” című munka a fogalmazás beható gyakorlása mellett is, a szorintem felesleges nyelvtani kézikönyvekben található s felhasználásra hivatkozott néhány feladaton kívül párhuzamosan minden osztályban felhasználandó.

A III. osztályban az írásbeli fogalmazás is megkezdendő. Kezdetben beszédbeli fogalmazás előgyakorlatul, később pár sorból álló mese, vagy elbeszélés, amely hovatovább szélesebb körre terjed ki.

A helyesírás elsajátítása végett a II. osztályban tanultak folytonos ismétlése mellett ez osztályban az ismeret írásjelek gyakorlati alkalmazására, a szótagolásra és szóelválasztásra, valamint a tulajdonnevek helyesírására, az összetett szók helyes megszokására, a nyújtott mássalhangzóknak hallás útján való felismerésére kettőztetve íratására, a rövid és hosszú magánhangzóknak megkülönböztetésére, a val, vel, vá, véragok „v” betűjének hasonlítására, a különböző helyragoknak a mutató névmásokhoz miként való járulására kiváló suly helyezendő; ezekre különben az Utmutató kellő utasítást ad. Az elbeszélő olvasmányok összefüggő elmondása, helyesen szerkesztett mondatokban való szabatos előadása gyakorlandó. Kiváncs, hogy a tanulók mások kézíratait is olvassák és olvasni tudják.

A IV. osztályban a három alsó osztályban tanultak folytonosan meg-megújuló ismétlése s az „Utmutató”-ban előírtak pontos felhasználása mellett helyesírási szempontból a szóképzésre s az igeragozásnál az idő megismertetését jegyére s a módjegy fordítandó kiváló suly. A másolás, előmondás és emlékezetből való íratás mellett az elbeszélő olvasmányok, mesék összefüggő, szabatos előadása és leírása kiváló gondját képezze a tanítónak. Mások kézíratainak gyakori olvasatása felelté szükséges.

Az V. és VI. osztályban az életteljes nyelvoktatás a maga egészében előtérbe lép. A helyesírás lehető elsajátítása végett az „Utmutató”-ban előírtak tüzetes felhasználása mellett az olvasott és hallott dolgok szabatos reprodukálása, elbeszéléseknek, történeti olvasmányoknak szóbeli előadása után azok leírása továbbá közéleti fogalmazványoknak, ügy- és okiratoknak először szóbeli, később írásbeli fogalmazása, s tüzetes gyakorlása — kiváló gonddal eszközözendő. Felnöttek kézíratainak gyakori olvasatása igen ohajtható.

A VI. osztálynak külön tanításanyaga nincsen, ismétlés s az V. osztályban tanultak folytonos gyakorlása által halad a cél felé. Itt a fogalmazás a földolgozás. Aki jól tud fogalmazni, az az írás jeleit is megfelelő helyre ki tudja tenni. Az V. és VI. osztályban a helyesírás minden szabálya az írásjelek tüzetes megismertetésével kapcsolatosan gyakorlatilag bevéendő a tanulók lelkébe.

A nyelvoktatásnak e reformja munka tekintetében a tanítónak nem könnyű, sőt több oldalú körültekintést, nagyobb munkát ró, mert különösen a fogalmazás alapját képező mesék, elbeszélések, történeti olvasmányok gondos kikeresése, tapintatos és fokozatos alkalmazása kényes, nehéz, de a tanítónak tevékenysége kellemes, mert eredményes és így hasznosabb, célszerűbb az eddigi tanítással.

Aki tehát a szóbeli fogalmazásnál a tanulóknak szabatoság tekintetében ejtett helytelen kifejezéseit hibáit nyugodtan s minden alkalommal nem javítja ki, aki minden tárgy tanításánál a helyes és szabatos kifejezésre nem törekszik, aki az írásbeli hibákat a megállapított módon s lelkiismeretesen ki nem javítja s ki nem javíttatja, az ne is lépjen e reform terére, mert az többet árt, mint javít, az felületes ségre s a hibák megszokására készakarva és következetesen szoktatja tanítványait.

E reform még a mostani tanterv szellemével sem ellenkezik, hiszen a tanterv mellé kiadott utasítás ezt mondja: „Az elemi, különösen a népiszkolában a magyar nyelv-tanításnak nincs egyéb célja, mint az, hogy megtanuljon a gyermek szabatosan beszélni, helyesen írni, a mások beszédét és írását biztosan és tisztán megérteni. Az olyan tanító igen nagyon elvétesztendő célját, ki az elemi népiszkolában a nyelv-tan szabályait elvontan és rendszeresen tanítaná.”

Más helyen így szól: „A tanítók felhívhatók, hogy az elemi népiszkolában a tanítás főszálat fókuszálják az anyanyelvbeli oktatásra s erre nézve különösen használják fel a beszéd- és ért. gyakorlatokat; az olvasókönyvben foglalt olvasmányok és mondatok értelmi taglalását, a nyelv alaktanának szabályairól mélyebb taglalásába ne bocsátkozzanak, e részben szorítottan főleg a helyesírás megtanítására szükséges nyelvtani legfőbb alakok ismertetésére.” Mi az oka mégis, hogy nem ez utasítás szellemében járunk el? A nem e szellemben szer-

kesztett magyar nyelvtani kézikönyvet amelyeket a tanítók országsszerű szentírásnak tekintettek s csak nem szóról-szóra követtek.

Bár tanítótestületünk az 1901. évi közgyűlésén a helyesírás gyakorlati tanítására nézve egy „Utmutató“-t elfogadott, de a tapasztalat arról győzt meg, hogy e műben foglaltak lelkiismeretes felhasználása mellett is a nyelvtanítás reformjára a cél elérése végett szükség van. Sütba kell dobni tehát az eddigi célhoz nem vezetett rendszert.

Háromszékmegye tanítószágnak lelkiismeretes-sége és hivatásszeretete fel kell hogy lázzadjon a sikertelenségben s mozgalmat kell indítania a reform érdekében és saját körében megvalósítván, törekednie kell, hogy a reform az ország minden iskolájának közkinccse legyen. Ha igaz az, pedig kétségtelenül igaz, hogy a kié a föld, azé a haza, az is igaz, hogy nyelvben él a nemzet, s így legszentebb kötelességeink egyike, hogy zengzetes nyelvünket megszeressük az ifjúsággal s a magyar helyesírás gyakorlati elsajátítását, a gondolatok szabatos kifejezésének készségét mind a tőlünk kitelhető módon elősegítsük.

Még sokat lehetne beszélni, a beszéd ért. gyakorlatok tanításáról, hogy a tanító és tanítványra egyaránt unalmas, száraz előadás miképpen lehetne vonzóvá tenni s a természet iránti érdeklődést felkelteni; a földrajz tanításáról, hogy miért tanulják a tanulók a tárgyat oly kedvetlenül, a rajztanításról, hogy miért kell azon sok különféle az életben soha elő nem forduló alakokat rajzoltatni s miért nem követjük az igazi helyes utat, a természet utáni rajzoltatást stb. stb., de az összes tárgyak tanítási módszerének reformjáról egy elnöki megnyitó keretében megemlékezni nem lehet.

Azonban nem hallgathatom el, hogy a járásköri gyűlések alkalmával tartani szokott gyakorlati tanítások s a megbíráslásuknál követett eljárás az én meggyőződésem szerint a hozzá kötött várakozásnak és fontos czéljának nem felel meg. Járásköri gyűléseink legfontosabb tárgyának a gyakorlati tanításnak kellene lenni. S vajjon így van-e? A tények ellenkezőt bizonyítanak. Azt óhajtanám tehát, hogy az legyen, hogy azzá tegyük, amit úgy vélnek elérni, hogy a tanító azon tárgynak tanítási módszerét, melyből a gyakorlati tanítást tartotta, úgy amint eljárni szokott, pontokba foglalva, mondja el s azután tegye meg gyakorlati tanítására észrevételeit. A bírálat a szigorú tárgyilagosság határa között terjedjen ki a kérdéses tárgynál követett eljárásra egészben s kapcsolatosan a gyakorlati tanításra. Bírálatilag hozzá szólni senki se vonakodjék. Tiszta szándéku és gondolkodásu egyén szól a dologról, de a személyt nem sérti. A gyakorlati tanítás minden tanító érdeklődésének legfőbb tárgyát képezze.

Igy azon tárgy tanításánál követendő módszeres eljárás tisztázódik, az elvek könyvre vétetnek s így forrnia ki a tanítói közvélemény minden tárgy tanítására vonatkozólag s nem volna a módszeres eljárásokban olyan szerteapongás. Nem volna, ha minden tanító a megállapított elvek követését erkölcsi kötelességének ismerné.

A következő gyűlésen az előre megállapított terv szerint mindig más tárgyból tartatván gyakorlati tanítás, az összes tárgyak tanítási módszere néhány év alatt előkerülne s nem fordulna elő az az eset, hogy egy egy tárgyból tán sohasem, vagy tán csak évtizedek múlva, tartatik gyak. tanítás s teljesen kialakult egységes közvélemény nagy hasznára válnék az ügynek. Én az értekezéseket, a tudományos ismeretek közlését mind szépen, de másodrangú dolognak tekintem. Mi tanítók vagyunk. Első a tanítás művészete.

Szeretném, ha reformjavasataim a tanítótestület érdeklődését megnyernék s napirendre kerülének.

Tisztelt Közgyűlés! Lehetnek e tanítótestületnek olyan új tagjai, akik a múlt közgyűlésünk óta léptek e testület körébe. Csak hiszem, hogy vannak, mert bár alapszabályaink 3 §-a értelmében kötelesek 11-tek volna jelentkezni az elnökségnél, hogy őket a kartársaknak, a tan. testületnek bemutassam, de így nem tehetem, mert e kötelességét senki sem teljesítette. Abban a reményben hogy ez jövőben nem fog elmaradni: szívemből üdvözlöm őket, az ismeretleneket. Kérem, legyenek e testületnek buzgó és tevékeny munkásai. Ifjú erejüket, ügybuzgóságukat, lelkesültségüket, tudásukat értékesítsék annak

a szent ügynek, amelynek szolgálatában állunk. Önöké a jövő, miénk csak a múlt. Önök kell, hogy felváltsanak s folytassák a megkezdett munkát, amelynek nehéz és mostoha viszonyok között e testület idősebb gárdája oly kitartó és buzgó szószólói, lankadatlan harczósai voltak s lesznek tovább is, amíg a nehéz munka ki nem űti kezükből a magasan lobogtató zászlót. Fel, előre, munkára, ifjú kartársak! Isten áldása és kegyelme szálljon reátok!

„Háromszékvármegye Tanítótestületé, -nek 1903. évi közgyűlését megnyitottnak nyilvánítom.

Egy szép ünnepély.

Szép ünnepély folyt le múlt hétfőn Kézdivásárhelyen. — Ekkor adták át Kézdivásárhelyi id. Kovácsy Bálint kásonyifalusi nyug. kir. postamesternek a király adományozta arany érdemkeresztet nagy ünnepségek közt a városház nagytermében, a Háromszék, Csík és Brassó megye területén levő postamesterek nagy részének, valamint városunk intelligens polgárságának jelenlétében. Az átadást a kolozsvári kir. postaigazgatóság nagyérdemű, hazafiás főnöke: Vuchetich Sándor kir. postaigazgató eszközölte, ki magas röptű, hazafiás eszmékben gazdag beszédében méltatta a kitüntetettnek 52 évi hűséges szolgálata alatt szerzett érdemeit s kívánt szerencsét a magas királyi kitüntetéshez, egyben buzdító példáláttatva oda a kitüntetett hazafiás erényekben gazdag múltját a jelenlevő kir. postamesterek elé. Majd lelkes éljenzések közt feltűzte az arany keresztet a kitüntetett mellére. A kitüntetett meghatóan mondott köszönetet a királyi kegyért s áldást kérve a király életére, halálát fejezte ki a kir. postaigazgatónak iránta tanúsított szíves figyelméért. Lelkes éljenzés követte szavait, mely szöveg a kitüntetettnek, mint a kiváló főnöknek, ki az ügyek vezetésében oly tevékenyen s atyai szeretettel jár el. Ezután a kir. postamesterek részéről következtek az üdvözlések. Reményik Mátyás arapataki és Gergely Ferencz baróthi postamesterek a háromszékmegyei, László Ferencz csikszentdomokosi és Puskás Kálmán dítrói postamesterek a csikmegyei, Theil F. hernádyi postamester a brassó megyei postások nevében mondottak szép üdvözléseket, melyekre az ünnepelt szeretetteljes szép válaszokban mondott köszönetet kartársainak a megemlékezésért és szíves óváczióikért. Az ünnepélyt este kedélyes vacsora követte.

Nyolcz órakor a Millenniumban Szőke Pista nyitánya jelezte a bankett kezdetét. A megjelent 90 főnyi díszes közönség sorában ott láttuk: Vuchetich Sándor igazgatót, a kitüntetett id. Kovácsy Bálint postamestert, Kolbenheyer Bertalan pt. titkárt, Védffy Győző pt. felügyelő, brassói hivatalvezetőt, Salamon pt. főtitkást, sepsiszentgyörgyi hivatalfőnököt, Zsigmond Gyárfás táviradaépítési osztályvezetőt stb. Megjelentek a kitüntetettnek helybeli tisztelő, barátai is szép számban.

Az első fogás után Vuchetich igazgató, a „legelső magyar ember“ a király egészségére ültetett poharát.

Rövid időközönként a lelkes felköszöntők egész özöne következett. Felköszöntötték a kereskedelemügyi minisztert, a posta- és távirada elnökgazgatót, Vuchetich igazgatót, id. Kovácsy Bálintot, a nőket, Kolbenheyer titkárt, mint a postamesteri értekezlet megteremtőjét és lelkes szervezőjét. Kolbenheyer viszont a postamestereket ültette. Jancsó Géza gyógyszerész Vuchetich igazgatót, mint a „magyar hazafiság“ mintaképét ültette, kívánván. „Adjon Isten minél több, névben bár idegenhangzásu, de testtel-lellekkel oly igaz magyar hazafit, mint a miyen Vuchetich.“

Vuchetich igazgató végzetül, egy rendkívül lelkes hazafiás beszédben a székeket ültette, a melynek befejeztével, a jelenlevők — áthatva a lelkes szavaktól — Hymnust állva énekeltek.

A hangulat rendkívül jó volt, úgy hogy éjfél-tájt a jelen volt fiatalság tánczra kelt.

Az ünnepély rendezésében nagy tevékenységet fejtett ki Kolbenheyer Bertalan a postaigazgatóság népszerű titkára, ki szintén sok és kedves óvácziókat volt az ünnepély folyása alatt központja.

NAPI HIREK.

— Személyi hír. Gróf Majláth Gusztáv Károly püspök e hó utolsó napjaiban Rómába megy, hogy X. Pius pápának kifejezze hódolatát s jelentést tegyen az egyházmegye hitéleti állapotáról. Majdrem egy havi távolléte alatt a püspöki hivatali teendőket hilibi Fábián Sándor nagyprepost, püspökhelyettes fogja végezni.

— Eljegyzés. Kézdivásárhelyi Kovács Ödön, Kovács István földbirtokos fia múlt vasárnap tartotta Kovásznán eljegyzését Ugron János kovásznai kereskedő Etelka nevű leányával.

— A Kézdivásárhelyi Székely-Társaságból. A Kézdivásárhelyi „Székely-Társaság“-nak 1903. október hó 17-én, szombaton d. u. 5 órakor a Korona szálló emeletén összejövetele lesz. Tárgysorozat: 1. Ülés megnyitása, jegyzőkönyvek felolvasása. 2. „Tagválasztás“ 3. Folyó ügyek elintézése, átiratok felolvasása. 4. Aditványok. Kézdivásárhely, 1903. október hó 14-én. Rakosi József, gazda.

— Postamesterek értekezlete. A Háromszék, Brassó és Csikmegyei kir. postamesterek október 12-én Kolbenheyer Bertalan postaigazgatósági titkár felhívására értekezletre jöttek össze Kézdivásárhelyre, hogy érdekeik előbbrevitele tekintetében egyesülést alakuljanak. Ez megis történt. Ideiglenes elnökké id. Kovácsy Bálint aranykeresztos postamestert választották meg. Legközelebb részletesen beszámolunk az értekezlet lefolyásáról, czéljairól stb.

— A gyümölcs kiállítás. Mely mult hét esütörtökén nyílt meg Kézdivásárhelyen általános érdeklődésnek örvendett 8 napon át. Október 15-én (esütörtökön) d. e. lesz a bezárás. A kiállításra a fővárosból a központi vásáresarnok küldött képviselőt, sőt külföldről Drezdából is jött látogató. kik vásár eszközölése czéljából vannak kiküldve.

— Himlő Kézdivásárhelyen. A kis gyermekek őszi betegsége: a himlő Kézdivásárhelyen szörvényszerűen fellépett. Több iskolás fiú és leányka fekszik beteg.

— Megrendítő szerencsétlenség történt Kézdivásárhelyen a városi Vigadó építésénél, melynek a főgimnázium IV-ik osztályának egyik szelidlelkű, jó tanulója: Ferdinándi Viktor, lett az áldozata. A szerencsétlenül járt 15 éves ifjú a Vigadó előtt haladt, midőn az építéshez a földbe ástott egy mintegy 20 méter hosszú faoszlop ledült s oly szerencsétlenül sujtotta hátulról föbe a jámbor ifjút, hogy azonnal szörnyet halt. Az eset óriási izgatottságot okozott a város közönségében, mely mindenütt általános részvétellel és felháborodással tárgyalta az esetet s hol az építési vállalkozót, hol a városi hatóságot teszi felelőssé a nagy mulasztásért, melynek ily szomorú következménye lett. Hogy kit terhel a felelősség, nem tudhatjuk, de hogy a kettő közül valamelyiket igen, az bizonyos. A közönség megnyugtatósa szempontjából az építésnél megfelelő óvintézkedéseket és a megtörtént eset alkalmából szigorú vizsgálatot kérünk, annak kiderítésére, hogy kit terhel a felelősség. Az áldozatot pönteken délután temetik.

— Csattanós végű esküvő. Folyó hó 10-én kötöttek össze „Hymen“ rózsaláncaival egy ifjú pár embert, kik megelőzőleg már hosszasan éltek vadházasságban. Előbb az anyakönyvvezető, majd a pap áldása után boldogan tért haza új fészkébe az ifjú pár, kísérve őket a násznép, megülni a szokásos lakomát. Vigan is folyt az, mivel ételben, italban s jó kedvben nem volt hiány. A legkedélyesebb hangulatban telt az idő, fogyott a nedű az „isteni“, s még koezezt a tányér, s esengett a pohár, midőn a násznép esendesen bor-é mámor-ittason oszladni kezdett, kívánva az „új párok“-nak szerencsét, áldást az életre. A vőlegény azért csak ivott, nem is evett, azonban feledett mindent. A menyasszony pedig ki-ki kísérte a távozó vendégeket, Ekkor történt a dolog, hogy egy távozó „bátyám uram“ megkoczkáztatta azon bizalmas kérdést: „hogy vagy megelégedve férjeddal, hugom?“ S midőn ez e feletti meggyőződésének kifejezést adott volna, mely férje részére nem nagyon hízelgő volt, s melyet a vőlegény is meghallott, kezdődött a valódi lakodalom. Óriási szitkozódás, káromkodás, majd fakanál, tormareszelő, téstanyujtó s habverő, kés, villa, koppantó stb. került kézbe. A násznép két táborba oszlott s kezdődött a harc. S míg a hős fakanál s tormareszelő nem egy könnyen adták meg magukat, addig a téstanyujtó s habverő utolsó csepp vörig, szivők utolsó dobbanásáig küzdöttek gazdájukért. Egy kissé elsötétült az ég, előbujtak a csillagok s mire a szomszédok előjöttek, a pirkadó regg újra világosságot gyújtott, a vőlegény pedig mámorából felécsudott, ott látta magát egyedül összedűlt tányérok s üvegek között.

H I R D E T É S E K.

Sz. 4159—1903.

I.

Hirdetmény.

Kézdivásárhely város tanács köz-
híré teszi, hogy Kézdivásárhelyen,
Háromszékvármegyében az újonnan
épült városi vigadó (szálloda, étter-
mek, kávéház, bálterem, színház)

folymó év otóber hó 24-én délelőtt
9 órakor Kézdivásárhelyen a város-
háznál nyilvános árverésen bérbe fog-
adatni.

Esetleges felvilágosításokat alulírt
polgármester ad.

Kézdivásárhelyt, 1903. évi október
7-én.

Dr. Török Andor,
polgármester.

(211. 1—2)

BUTOR

anyakönyvi hivatalok berendezésére, valamint köz-
ségi előljáróságok részére ugy készpénzért, mint
részletfizetésre kapható

butorraktáromban

Kézdivásárhelyt,

hol állandóan raktáron van: szalon-, ebédlő- és
hálószoba berendezés, ruha- és éjszakai szekrény, szalon-
és ebédlő-asztal, ágy, mosdó és éjjeli szekrény
továbbá: magas, félmagas, háttas és heverő divány,
garnitúra, matracz, fali és toaletti tükör, nád- és
préselt ületű hajlitott székek, ablak carnis, stb. me-
lyeket olcsó árak mellett bocsátok szíves rendel-
kezésre.

Tisztelettel:

Ifj. Jancsó Mózes,
butorraktáros.

Clayton & Shuttleworth
mezőgazdasági gépgyárosok Budapest Váci-körút 63. sz.
által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgép-készletek 2 1/2 egész 12 lóerőig, szalmakazalozók, továbbá járgány-cséplőgépek, lóhera-cséplők, tisztító-posták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák.

„Columbia-Drill”
legjobb sorvetőgépek, zecsakavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, daráló, őrlő-malmok, egyetemes acél-ekék.

2- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzékek kien-
natra ingyen és bérmentve
küldetnek.

**Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb
locomobil- és cséplőgép-gyára.**

(122. 9—18.)

IFJ. JANC SÓ MÓZES

a Székelyföld első gőzerőre berendezett
új könyvnyomdája Kézdivásárhelyen.

Rendkívüli olcsó árak.

UJKÖNYVNYOMDÁT

Néhány évvel ezelőtt
városunkban, Kézdi-
vásárhelyen, a mai kor-
nak megfelelő, teljesen

a legújabb és legmodernebb fajta betűfajokkal, diszítésekkel. Ez időtől fogva sem kiméltem költséget, fá-
radságot s minden igyekezettel a rohamosan fejlődő korrall lépést tartva, **könyvnyomdát gőzerőre is**
berendeztem, azután is több rendben láttam el
újabb és újabb fajta felszerelésekkel.
Időközben kíváncsúnak láttam, hogy **könyv-
nyomdát**

KÖNYVKÖTÉS ZETTEL

is kibővítem a m. t. közönség kényelmére, mi által
megkiméltem sok kellemetlenségtől és a tulságos
magas árak fizetésétől, — melyek az előtt szokásban
voltak, — tehát ezzel is egy újabb szolgálatot kíván-
tam tenni.

Pontos kiszolgálás. Versenyen kívüli árak.

Könyvnyomdamban készült mindennemű nyomtatványokért, ugy annak esinos kiviteléért teljes felelősséget vállallok.

Midőn irányomban eddig tanusított b. pártfogásukért e helyen is köszönetemet fejezem ki, kérem azt
részemre továbbra is fentartani.

Kézdivásárhelyen, 1903. május hó.

Háromszékvármegye nyomtatványszállítója.

Mély tisztelettel:

IFJ. JANC SÓ MÓZES,
nyomdatulajdonos.

IZLÉSES MUNKA.

Nyomatott Ifj. Jancsó Mózesnél Kézdivásárhelyt.